

مولوی، دیوان شمس، غزل شماره ۲۶۵۴

ببین این فتح ز استفتاح تا کی؟
 ز ساقی مست شو، زین راح تا کی؟

در این اقداح صورت راح جانی است
 نظاره صورت اقداح تا کی؟

چو مرغابی ز خود برساز کشتی
 صداع کشتی و ملاح تا کی؟

تو سبّاحی و از سبّاح زادی
 فسانه و باد هر سباح تا کی؟

نَفَخْتُ فِيهِ جَانِ بَخْشِي اسْتِ هِر صَبْحِ
 فِرَاقِ فَالِقِ الْأَصْبَاحِ تا کی؟

چو جان بالغان لوحی است محفوظ
 مثال کودکان ز الواح تا کی؟

چو فرموده‌ست رزقت ز آسمان است
 زمین شوریدن ای فلاح تا کی؟

از آن باغ است این سیب زنخدان
 قناعت بر یکی تَفَّاحِ تا کی؟

جراحت راست دارو حسن یوسف
دوا جستن ز هر جراح تا کی؟

ز هر جزوت چو مطرب می‌توان ساخت
ز چشمت ساختن نواح تا کی؟

چو نفس واحدیم از خلق و از بعث
جدا باشیدن ارواح تا کی؟

دهان بر بند در دریا صدف وار
دهان بگشاده چون تمساح تا کی؟

دهان بر بند و قفلی بر دهان نه
ز ضایع کردن مفتاح تا کی؟

قرآن کریم، سوره (شماره ۱۵) حجر، آیه ۲۹

فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ

ترجمه فارسی

پس آن گاه که او را آراسته و پیراسته کردم و از روح متعلق به
خود در او دمیدم. در برابرش به سجده افتید.

ترجمه انگلیسی

"When I have fashioned him (in due proportion) and
breathed into him of My spirit, fall ye down in obeisance
unto him."

قرآن کریم، سوره (شماره ۶) انعام، آیه ۹۶

فَالِقُ الْإِصْبَاحِ وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا ۚ ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ

ترجمه فارسی

[هموست که] شکافنده صبح است و شب
را آرام بخش گردانده است، و خورشید
و ماه را شماری مقرر داشته است، تقدیر
خداوند پیروزمند دانا چنین است.

ترجمه انگلیسی

He it is that cleaveth the day-break (from the dark): He makes the night for rest and tranquillity, and the sun and moon for the reckoning (of time): Such is the judgment and ordering of (Him), the Exalted in Power, the Omniscient.

قرآن کریم، سوره (شماره ۵۱) الذاریات، آیه ۲۲

وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ

ترجمه فارسی

روزی شما و آنچه به شما
وعده داده می‌شود، فقط در
آسمان است.

ترجمه انگلیسی

And in heaven is your Sustenance,
as (also) that which ye are promised.

قرآن کریم، سوره (شماره ۳۱) لقمان، آیه ۲۸

مَا خَلَقُكُمْ وَلَا بَعَثُكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةً ۗ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

ترجمه فارسی

آفرینش شما (در آغان) و زنده گرداندن
شما (در انجام) جز همسان (آفرینش و
زنده گرداندن) فردی نیست. خداوند
شنوا و بینا است.

ترجمه انگلیسی

And your creation or your resurrection is in no wise but
as an individual soul: for Allah is He Who hears and sees
(all things).

مولوی، مثنوی، دفتر اول، بیت ۲۱

کوزه چشم حریصان پر نشد
تا صدف قانع نشد پر در نشد

سخنانی از مقالات شمس تبریزی

از عهدِ خردگی این داعی را واقعه‌ای
عجب افتاده بود، کس از حال داعی واقف
نی. پدر من از من واقف نی؛ می‌گفت: تو
اولاً دیوانه نیستی، نمی‌دانم چه روش داری
تربیتِ ریاضت هم نیست؛ و فلان نیست.
گفتم: یک سخن از من شنو، تو با من چنانی
که تخم بط را زیر مرغ خانگی نهادند، پرورد
و بط بچگان برون آورد؛ بط بچگان کلان تَرَک
شدند، با مادر به لب جو آمدند، در آب در
آمدند. مادرشان مرغ خانگی است، لب لب
جو می‌رود، امکانِ در آمدن در آب نی.
اکنون ای پدر! من دریا می‌بینم
مرکب من شده است، و وطن و
حال من این است. اگر تو از منی
یا من از توام، درآ در این دریا؛ و
اگر نه، برو بر مرغان خانگی.

مولوی، مثنوی، دفتر دوم، بیت ۳۷۶۴

یک گزی ره که بدان سو می‌روی
همچو گز قطب مساحت می‌شوی
وانک لنگ و لوک آن سو می‌جهی
از همه لنگی و لوکی می‌رهی

مولوی، مثنوی، دفتر دوم، بیت ۳۷۶۶

قصهٔ بط بچکان کی مرغ خانگی پروردشان

تخم بَطّی گر چه مرغ خانه‌ات
کرد زیر پر چو دایه تربیت

مادر تو بَطّ آن دریا بدست
دایه‌ات خاکی بد و خشکی‌پرست

میل دریا که دل تو اندرست
آن طبیعت جانت را از مادرست

میل خشکی مر ترا زین دایه است
دایه را بگذار کو بدرایه است

دایه را بگذار بر خشک و بران
اندر آ در بحر معنی چون بَطّان

گر ترا مادر بترساند ز آب
تو مترس و سوی دریا ران شتاب

تو بَطّی بر خشک و بر تر زنده‌ای
نی چو مرغ خانه‌خانه‌گنده‌ای

تو ز گَرْمَنَّا بنی آدم شهی
هم به خشکی هم به دریا پا نهی

که حَمَلْنَاهُمُ عَلَى الْبَحْرِ بجان
از حَمَلْنَاهُمُ عَلَى الْبَرِّ پیش ران

مر ملایک را سوی بر راه نیست
جنس حیوان هم ز بحر آگاه نیست

تو بتن حیوان بجانی از مَلْک
تا روی هم بر زمین هم بر فلک

تا بظاهر مِثْلُکُمْ باشد بشر
با دل یُوْحَى إِلَيْهِ دیده‌ور

قالب خاکی فتاده بر زمین
روح او گردان برآن چرخ برین

ما همه مرغابیانییم ای غلام
بحر می‌داند زبان ما تمام

پس سلیمان بحر آمد ما چو طَیْر
در سلیمان تا ابد داریم سَیْر

با سلیمان پای در دریا بنه
تا چو داود آب سازد صد زره

آن سلیمان پیش جمله حاضرست
لیک غیرت چشم‌بند و ساحرست

تا ز جهل و خوابناکی و فضول
او به پیش ما و ما از وی ملول

تشنه را درد سر آرد بانگ رعد
چون نداند کو کشاند ابر سعد

چشم او ماندست در جوی روان
بی‌خبر از ذوق آب آسمان

مرکب همت سوی اسباب راند
از مَسَبِّ لاجَرَمِ محروم ماند

آنک ببند او مُسَبِّ را عیان
کی نهد دل بر سببهای جهان؟

قرآن کریم، سوره (شماره ۱۷) اسراء، آیه ۷۰

وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ
عَلَىٰ كَثِيرٍ مِّمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا

ترجمه فارسی

به راستی که فرزندان آدم را گرامی داشتیم
و آنان را در خشکی و دریا [بر مرکب] مراد
روانه داشتیم و به ایشان از پاکیزه‌ها روزی
دادیم و آنان را بر بسیاری از آنچه آفریده‌ایم
چنانکه باید و شاید برتری بخشیدیم.

ترجمه انگلیسی

We have honoured the sons of Adam; provided them with transport on land and sea; given them for sustenance things good and pure; and conferred on them special favours, above a great part of our creation.

قرآن کریم، سوره (شماره ۱۸) کهف، آیه ۱۱۰

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهُ وَاحِدٌ ۖ فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا

ترجمه فارسی

بگو: جز این نیست که من مانند شما بشری هستم که به من وحی می‌رسد که خدای شما خدای یکتاست، پس هر کس به لقای (رحمت) پروردگارش امیدوار است باید نیکوکار شود و هرگز در پرستش خدایش احدی را با او شریک نگرداند.

ترجمه انگلیسی

Say: "I am but a man like yourselves, (but) the inspiration has come to me, that your Allah is one Allah: whoever expects to meet his Lord, let him work righteousness, and, in the worship of his Lord, admit no one as partner.